

Ödül
AŞIK ÜLKER
Face to Face

DAÜ İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyelerinden Yard. Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu ve Radyo-TV-Sinema Bölümü Araştırma Görevlisi Yetin Arslan, "Kuzey Kıbrıs Yazılı Basınında Karikatür ve Şakalarda Erkek Dili Kullanımı" başlıklı çalışmalarının sonuçlarını YeniDüzen'e anlattı:

"Ataerkil güç ilişkileri medyada yeniden yaratılıyor"

Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü Öğretim Üyelerinden Yard. Doç. Dr. Hanife Aliefendioğlu ve Radyo-TV-Sinema Bölümü Araştırma Görevlisi Yetin Arslan, medyada ataerkil güç ilişkilerinin yeniden yaratıldığını vurguladı.

"Kuzey Kıbrıs Yazılı Basınında Karikatür ve Şakalarda Erkek Dili Kullanımı" başlıklı çalışmaları Face to Face'e anlatan Aliefendioğlu ve Arslan, medyada kullanılan dilin maskülen bir dil olduğunu, öznenin her zaman erkek olduğunu, kadınların ikincil özneler olarak temsil edildiğini, hatta nesneleştirildiğini söyleyerek, "Medya bu cinsiyetçilikten tek başına sorumlu değil. O sadece varolanı yansıtıyor. Ama sosyal pratikleri aktarmakta daha duyarlı olmak gibi bir sorumluluğu var. Tek başına bütün bunları medya üretip aktarmıyor, olmayan birşeyi yansıtmıyor, var birşey ama varolanı dönüştürmek konusunda medyanın rolünün büyüklüğünü biliyoruz. Bu önem de ona sosyal bir etik sorumluluk yükliyor" diye konuştu.

Aliefendioğlu ve Arslan teorik olarak medyanın insan davranışlarını direkt olarak değiştirmeyeceğini bilmekle birlikte varolan eşitsiz ilişkileri yeniden üretme konusunda medyanın 'masum' olmadığını düşüncüklerini ifade etti.

Soru: Öncelikle kısaca kendinizi tanıtır mısınız?

Aliefendioğlu: Eylül 2001'den beri DAÜ İletişim Fakültesinde çalışıyorum. Sosyoloji, Antropoloji, Kültürel Çalışmalar dersleri veriyorum. Çalışmalarına bakış açım kadın çalışmalar perspektifindedir.

Arslan: Kıbrıslıyım. DAÜ Radyo-TV mnezunuyum. İletişim tarihi ve iletişime giriş dersleri veriyorum. Genel olarak kimlik ve toplumsal cinsiyet çalışıyorum.

Medyada kadın nasıl temsil ediliyor?

Soru: Bu çalışmayı yapmaya nasıl karar verdiniz?

Aliefendioğlu: Bu çalışma bir dizi çalışmanın en son parçası. Biz 2003 yılının Aralık ayında iki toplumlulu projeler çerçevesinde UNOPS tarafından desteklenen, Akdeniz Kadın Çalışmalar Enstitüsü'nün teklifiyle genel olarak kuzeyde medyada kadınların temsili üzerine bir çalışma yaptık. Bu çalışma genel bir çerçeve çizdi. Daha sonra bu çalışmadan aldığımız esinle kadın temsili medyadaki genel durumunun biraz daha derinlemesine giderek, "politika haberlerinde kadın nasıl temsil ediliyor" ve "şakalarda, metaforlarda, mizah öğelerinde kadın nasıl temsil ediliyor" gibi iki ayrı çalışma daha yaptık. Ama toplam olarak bu çalışmamız sunuşlarımızla birlikte 5'1 buldu.

Arslan: Aslında ilk önce biz kendi aramızda, karşılaştığımız örnekler üzerinde konuşurken "neden böyle bir çalışma yapıyoruz" dedik. Ben Kıbrıslıyım, bunların içinde büyüdüm ama gazeteleri okuduğum zaman çok şaşırırdım. Halâ daha bunların yapılıyor olması beni çok rahatsız ediyor. "Neden böyle bir çalışma yapıyoruz"

dedik ve biz çalışmamıza başlamıştık. Daha sonra enstitüden böyle bir teklif gelince olumlu yaklaştık.

Gazetelerde "Kıbrıs sorunu ile kadın arasında nasıl bir benzerlik kuruluyor?" diye inceledik. Daha çok karikatür ve mizah üzerine gittik. Mizahla Kıbrıs'ın nasıl kadın gibi temsil edildiğini üzerine gittik.

Sorunun kadınsallaştırılması ya da kadının sorunsallaştırılması...

Soru: Çalışmayı nasıl yaptınız, biraz anlatır mısınız?

Aliefendioğlu: Sorunun kadınsallaştırılması ya da kadının sorunsallaştırılması birbirine geçiyor. Bu örnekleri toplamaya çalışırken aslında haberlerin seçimi konusunda önceden bir kısıtlamamız yoktu. O zamanlar medya gündeminde Kıbrıs sorunu, referandum, genel seçimler, cumhurbaşkanlığı gibi konular olunca biz de kendimizi onların içinde bulduk politik haberlerde kadın imajının, kadınlığın nasıl kullanıldığı konusunda pek çok ipucu bulduk.

"Kitlenin tamamen erkeklerden oluştuğu varsavılıyor"

Soru: Neydi bunlar?

Aliefendioğlu: Çalışmamız yazılı basına yoğunlaşmakla birlikte genel olarak medyada ataerkil güç ilişkilerinin yeniden yaratıldığını düşünüyoruz. Teorik olarak medyanın insan davranışlarını direkt olarak değiştirmeyeceğini bilmekle birlikte varolan eşitsiz ilişkileri yeniden üretme konusunda medyanın 'masum' olmadığını ve bu konuda daha duyarlı olabileceğini düşünüyoruz. Genel olarak medyanın diline baktığımızda kamuoyu sanki cinsiyetten yoksun bir kitle gibi görünüyor. Ama aslında biraz

da alt okuma yaptığımızda bu kitlenin tamamen erkeklerden oluştuğu varsavılıyor.

Arslan: Kullanılan dile baktığımızda, belli bir kitleye seslenirken "adam", "kadınlarımız" yani onlara ait kadınlar gibi, "adam gibi adam" "erkek gibi davranmak", "beyler" deniyor. Kadınlar olduğu zaman da "kadınlarımız" deniyor "kadınlarımız yürüdü" mesela. Haber yapılan kişi kadınsa "kadın" "Loizüdü denen kadın", "Rum kadın" deniyor ama şu isimli adam demiyor. Eger haberde konu olan kadınsa cinsiyet mutlaka vurgulanıyor. Toplumsal cinsiyet eşitliğini sindirip haberine de onu yansıması ve o bilinçle haberini yazıyor olması lazım.

Aliefendioğlu: Felaket haberleri, deprem, silahlı çatışma, etnik çatışma haberlerinde kadınlar kurban olarak, baygın halde, ağlarken veya erkekler tarafından kurtarılan resmediliyor. Haberin dilinde de böyle. Kıbrıs sorunuyla ilgili haberlerde de bu böyle yer aldı: çocuklarının göç etmesini istemeyen ve kocaları kaybolan kadınlar...

Alternatif kadın medyası...

Arslan: Gazetelere baktığımız zaman da politika, ekonomi, dış haberler erkeklerin ilgi alanlarıymış gibi, moda, yemek, dedikodu, sağlık haberleri de kadınların ilgi alanlarıymış gibi yansıtılıyor. Alternatif bir kadın medyasının olmaması bir eksiklik. Varolan kadın alternatif kadın medyasının eksikliğini doldurmak durumunda. Sorumluluğu olması gerekir.

Varolan kadın sayfaları da günümüz kadınının hayatındaki değişimi ve gelişimi yansıtmıyor. Kadınlar hakkında belli basma kalıp fikirler var, "kadın güzel olmalıdır", "kadın güzel yemek pişirmelidir", "kocasına iyi davranmalıdır" gibi. Aslında günümüz kadını değişti ve bu değişim medyada hiç yer bulmuyor.

Kadın sayfaları olması gerektiği gibi değil dedim ama bazı gazetelerde kadın sayfası da yok. Ben gazetelerde kadın sayfası olsun ya da olmasın demiyorum. Önemli olan bilinçle hareket etmek, kadın gözüyle hareket eden birşeyler olması.

Kadınların sorunları ile ilgili sadece kadın yazarlar bunun üzerine gidiyor, yazı yazıyor. Diğer köşe yazarlarını ilgilendiren konular değil bunlar. Bir başka dikkatimizi çeken konu da eğer konu kadınsa gazeteler bunu ajanslardan alıp ufak tefek değişikliklerle basıyor. Hiç kendi gazetesinin görüşünü yansıtmıyor.

Aliefendioğlu: Gazetelerin bu işi yapan bir gazetecisi yoktur. Yani özellikle ajansları tarayan, bu tür haberleri bulan bir gazetecisi yoktur.

Ben Kıbrıs'ta kadına yönelik şiddet olmadığının inanmıyorum ama bunun haberi yok. Çünkü bunun haberini yapma anlayışı yok. Bunun sayılarını bulmaktan bahsetmiyorum. Bu olayları haber yapmaktan bahsetmiyorum. Belki küçük bir yer olduğu için yapılmıyor, bilmiyorum. Ben inanmıyorum ki aile içi şiddet Kıbrıs'ta olmamış olsun.

Kadınlara saldırı konusunda bir kapkaççı haberi vardı ki orada da yine kadını koruyan bir dil goze çarpıyor "sokağın ortasında kadıncağıza saldırdılar" gibi. Sanki erkeklerin suçlarını çalınmıyormuş gibi.

"Medyada kullanılan dil maskülen"

Soru: Başka ne tür sonuçlar çıktı?

Arslan: Genel olarak medyaya baktığımızda birkaç ana başlık çıktı. Medyada kullanılan dilin maskülen bir dil olduğu, öznenin her zaman erkek olduğu, kadınların ikincil özneler olarak temsil edildiği, nesneleştirildiğini gördük.

Medyaya genel olarak baktığımızda iki çok aykır kadın imajıyla karşılaştık, birincisi anne olan kadın, ikincisi seksi, erkek tarafından arzulan kadın. Aslında ikisi arasında büyük bir uçurum var ama medyada sadece bu iki farklı kadın var.

Aliefendioğlu: Kadın temsili bu iki imaj arasında gidip geliyor arada hemen hemen birşey yok.

